

Vertalersvakschool

Vertalersvakschool Antwerpen

Beleidsplan 2019-2023

Inleiding

De Vertalersvakschool leidt op tot literair vertaler. Het is de enige opleiding in de Lage Landen die aankomend vertalers de mogelijkheid biedt om zich gedurende een langere periode achtereen, onder begeleiding van ervaren vertalers, in het ambacht van literair vertaler te bekwamen.

De school heeft ook een interne missie. Onze docenten zijn zonder uitzondering zelf literair vertaler. Het lesgeven stelt de vertalers niet alleen in staat kennis door te geven, maar ook om hun beroepspraktijk te vergroten. De Vertalersvakschool draagt op deze manier bij aan het culturele ondernemerschap van deze vertalers en aan het behoud van de kwaliteit van literaire vertalingen.

De school is tien jaar geleden opgericht uit ideële overwegingen: literair vertalers die hun eigen opvolgers opleiden en op die manier hun expertise doorgeven. In januari 2018 is een bescheiden vestiging in Antwerpen gesticht, een vestiging waar gevestigde Nederlandse en Vlaamse vertalers hun studenten uit Vlaanderen opleiden en de weg wijzen naar uitgevers. Het eerste jaar in Antwerpen (2017/2018) volgden 9 Vlaamse studenten het eerste jaar van de opleiding Engels. In 2018/2019 is er een tweedejaarsgroep Engels van 8 studenten en zijn er twee korte cursussen, Engels en Frans. De lessen worden verzorgd door Vlaamse en Nederlandse vertalers.

Het profiel van de school is principieel literair. Commercieel, technisch of juridisch vertalen is geen onderdeel van het lespakket. De doelstelling van de school is het aanbieden van kwalitatief hoogwaardig vertaalonderwijs. In de praktijk betekent dit: begeleiding van de literaire vertaalontwikkeling van studenten. De Vertalersvakschool stelt zich tot taak de grenzen van de vertaalvaardigheid van studenten op te zoeken en waar mogelijk te verruimen. Wanneer – in welk stadium van de opleiding dan ook – geen verdere ontwikkeling meer te voorzien valt, krijgt een student het advies te stoppen.

De opleiding tot literair vertaler wil alle aspecten belichten van het literair vertalen: proza, poëzie, essayistiek en jeugdliteratuur. Het uitgangspunt is praktisch: literair en ambachtelijk zijn de trefwoorden. De vertaaldocenten zijn zelf werkzaam als literair vertaler. Ze staan met beide benen in de praktijk en hebben een grote ervaring met alle genres literaire teksten. De student wordt wegwijs gemaakt in het boekenvak, om later goed beslagen ten ijs te komen bij het omgaan met auteurs, uitgevers, redacteuren, persklaarmakers en correctoren.

Bij het ambachtelijke uitgangspunt hoort ook dat de Vertalersvakschool niet één bepaalde manier van vertalen, een eigen vertaaltheorie of -poëtica wil uitdragen. De vertalers die hun kennis overdragen op de studenten hebben ieder een eigen mening, gebaseerd op hun eigen ervaring. Het is aan de student om tussen de geboden invalshoeken een eigen weg te kiezen en op basis daarvan een meesterproef af te leggen.

Rekruteringsveld

De Vertalersvakschool is een ongesubsidieerde, niet door het Ministerie van Onderwijs erkende opleiding. De opleiding wordt bekostigd door de cursisten zelf, die cursusgeld betalen zonder daar studiefinanciering of andere steun voor te ontvangen. Onze studenten en cursisten hebben dan ook vrijwel zonder uitzondering een baan. Het gros van de instromende studenten en cursisten is ouder dan dertig.

Er is geen geëigende vooropleiding voor de Vertalersvakschool. De selectie vindt plaats aan de poort. Aspirant-studenten doorlopen de opstapcursus en motiveren schriftelijk hun inschrijving. Werk en motivatie worden door docenten beoordeeld. Duidelijk is dat een academisch werk- en denkniveau een vereiste is om de opleiding succesvol te doorlopen en dat een taal- of vertaalopleiding (academisch of hbo) het traject vergemakkelijkt.

Vertalen is geen beschermd beroep en om het beroep van literair vertaler te kunnen uitoefenen is geen speciale diplomering nodig. Het certificaat dat de student ontvangt nadat hij de opleiding afsluit heeft dan ook geen civiel effect. Wel geeft het uitgevers, subsidieverstrekken en andere personen en instellingen in de literaire wereld de zekerheid dat de student de basisvaardigheden van het vak beheerst.

Plaats in de markt

Voor de Vlaamse vertaler is de weg naar Nederlandse uitgevers bezaaid met obstakels. Door de fysieke afstand is het bijzonder moeilijk zichtbaar te zijn, een netwerk op te bouwen en te onderhouden. Maar vooral is er de kwestie van de overwegend Nederlandse afzetmarkt, waarvoor uitgevers kiezen voor vertalers die het Nederlands-Nederlands hanteren. De Vertalersvakschool Antwerpen wil een brug slaan tussen uitgevers en vertalers in

Vlaanderen en Nederland. Vlaamse vertalers gaan via de opleiding deel uitmaken van het Nederlandse literaire netwerk en zullen hun bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit van vertalingen én van het Nederlands.

Het aanbod aan vertaalonderwijs in Vlaanderen is vanouds zeer uitgebreid. De zeer gerenommeerde hogescholen HIVT en Lessius zijn inmiddels opgegaan (ingekanteld) in de universiteiten van Antwerpen en Leuven, waardoor er momenteel een vijftal universitaire vertaalopleidingen zijn. Literair vertalen is meestal een geen hoofdvak, behalve aan de Katholieke Universiteit Leuven, waar het Postgraduaat Literair Vertalen een volledige tweejarige opleiding inhoudt.

De Vertalersvakschool onderscheidt zich van de eerdergenoemde opleiding door de ambachtelijke opzet, door het aantal vertaalcolleges (48 volledige avonden) en, in het verlengde daarvan, door het grote aantal “vertaalkilometers” dat de student maakt in de twee jaar die de opleiding duurt. Bovenal is de Vertalersvakschool de enige opleiding die uitsluitend actieve, ervaren vertalers als docenten inzet.

De Vertalersvakschool heeft in Nederland mede aan de wieg gestaan van belangrijke initiatieven als de website Vertaalverhaal.nl, waarop informatie over vertaaltradities, vertaalverhalen, vertaalopvattingen en dergelijke worden ontsloten voor volgende generaties, en het literaire tijdschrift PLUK, waarin afgestudeerde vertalers kunnen debuten met hun vertaling van zelfgekozen, vaak nog onbekende of ten onrechte in vergetelheid geraakte auteurs. Ook Vlaamse beginnende vertalers hebben inmiddels hun weg gevonden naar PLUK.

Instroom en selectie

Belangstellenden doorlopen een informatie- en selectieproces voordat ze zich kunnen inschrijven. De eerste stap is een gesprek met de leiding, waarin informatie wordt uitgewisseld. Vervolgens stuurt de potentiële student het inschrijfformulier in. De student wordt direct toegelaten als hij een vertaalopleiding niveau heeft afgerond. Als dat niet het geval is, kan de belangstellende zich inschrijven voor de online opstapcursus. De opstapcursus wordt afgerond met een vertaling, die anoniem wordt beoordeeld door een van de docenten. De beoordeling van de proefvertaling is, samen met het ingestuurde cv, de basis voor de beslissing iemand al dan niet toe te laten.

Instromen is uitsluitend in september mogelijk. De opstapcursus kan het hele jaar worden gevolgd. De inschrijving voor de opleiding sluit half september, ongeveer twee weken voor aanvang van het nieuwe studiejaar.

Praktisch onderwijs

Het onderwijs op de Vertalersvakschool Antwerpen richt zich op het praktische aspect van het vertalen. Een praktische didactiek is het beste uitgangspunt voor literair vertaalonderwijs. Literair vertalen is een denkproces, waarbij associaties een grotere rol spelen dan abstracties. Vanuit theorieën leer je in eerste instantie niet vertalen. Dus beginnen onze studenten met vertalen, maken dan fouten, en die fouten kunnen aanleiding zijn tot theoretische beschouwing.

De docenten zijn allen zelf vertaler. Vanuit die ervaring doceren zij, en ook in hun lessen staat de praktijk voorop. Theoretische kennis komt ter sprake wanneer een desbetreffend probleem zich voordoet.

Studieprogramma

Het aanbod omvat vertaallessen in zes talen: Duits, Engels, Frans, Italiaans, Russisch en Spaans. Lessen Nederlands en redactievaardigheid worden als onderdeel van de opleiding voor elke taal aangeboden. Om een literaire tekst in het Nederlands te kunnen vertalen, moet men immers niet alleen de brontaal goed beheersen, maar vooral ook over een uitstekende kennis van de moedertaal beschikken. Bovendien is het de bedoeling dat de student veel literatuur leest, zowel in de brontaal als in het Nederlands, uit zo veel mogelijk verschillende periodes en in alle genres. Voor de Vlaamse studenten is vloeiende beheersing van het Noord-Nederlands een speerpunt.

De opleiding tot literair vertaler bestaat uit twee studiejaren. Beide jaren bestaan uit drie modules van acht weken en drie aparte symposia op zaterdag. Het eerste jaar wordt afgesloten met een grondige evaluatie van de vorderingen en een bindend advies. Na het tweede jaar maakt de student een eindvertaling, die extern en anoniem wordt beoordeeld.

Er wordt van de student verwacht dat hij ongeveer 15 uur per week aan de opleiding besteedt. In combinatie met baan en/of gezin kan dat een zware belasting zijn.

Rendement

In de herfst van 2019 zullen de eerste Vlaamse vertalers afstuderen aan de Vertalersvakschool Antwerpen. De ervaring in Amsterdam leert dat de toegang tot de vertaalmarkt door twee derde van de alumni wordt gevonden. Overigens kan het een aantal jaren duren voordat de eerste literaire vertaling in boekvorm verschijnt.

De korte cursussen (Frans en Engels) hebben in totaal 14 studenten getrokken. De verwachting is dat een deel van deze studenten zal doorstromen naar de volledige opleiding.

Op de alumni-pagina van de site kunnen belangstellenden zien welke vertalingen van studenten zijn gepubliceerd. Ook brengt de school nieuwe vertalingen van alumni onder de aandacht via een Facebookpagina.

Alumnibeleid

De school heeft in Nederland in 2013 een alumnivereniging opgericht, die enerzijds als doel heeft de alumni een gezamenlijke stem te geven en anderzijds de kennisuitwisseling tussen alumni te bevorderen. De vereniging organiseert jaarlijks een aantal activiteiten, waaraan ook docenten van de school en andere genodigden kunnen deelnemen. De statuten van de vereniging zijn gedeponeerd bij de KvK. De vereniging heeft per januari 2019 een ledenbestand van 88 alumni. De alumnivereniging werkt goed samen met de opleiding en met de Vereniging Nieuwe Vertalers, waarin alumni van andere opleidingen en een aantal alumni van de VVS samenwerken. Het streven is dat de toekomstige alumni van de Vertalersvakschool Antwerpen lid worden van de alumnivereniging. Een aparte vereniging voor Vlaamse alumni wordt niet voorzien.

Financiën

Het maken van winst is nadrukkelijk geen doelstelling van de school, en dus ook geen nevendoelelstelling. Financiële stabiliteit is uiteraard wel van belang – niet in de laatste plaats om de continuïteit van het onderwijs voor de studenten te garanderen.

Sinds de start in 2006 is de financiële situatie van de Vertalersvakschool redelijk stabiel. Dit is mede te danken aan een klein aantal subsidieverstrekkingen, die het mogelijk maken het curriculum van de school verder uit te breiden dan met uitsluitend de cursusgeldten mogelijk zou zijn.

De belangrijkste bron van inkomsten wordt gevormd door de cursusgeldten. Studenten betalen jaarlijks een cursusgeld, dat voor het studiejaar 2018-2019 is vastgesteld op 2250,- euro per studiejaar. Dit bedrag wordt gedurende de huidige beleidsperiode (dus tot 2023) in principe gehandhaafd, aangezien verhoging potentiële studenten zou ontmoedigen of het hun zelfs onmogelijk zou maken de opleiding te volgen.

De Vertalersvakschool is in Nederland vrijgesteld van btw-heffing. De voorwaarde voor vrijstelling is opname in het register CRKBO (www.crkbo.nl). Daarvoor ondergaat de school elke vier jaar een audit, die zich vooral richt op de rechtszekerheid van studenten, op *good governance* en op volledige en correcte voorlichting. In 2018 heeft de school de audit

opnieuw ondergaan, met positief resultaat. De vestiging in Antwerpen heeft geen aparte fiscale vestiging en valt dus onder het Nederlandse belastingstelsel.

Subsidies

De school is in Vlaanderen gastvrij onthaald door het Vlaams Fonds voor de Letteren, dat het nut onderschrijft van een ambachtelijke opleiding voor literair vertalers en van aansluiting bij een Nederlandse opleiding. Het Fonds stelt de lokalen kosteloos ter beschikking, wat een aanzienlijke kostenbesparing betekent, en kent bovendien voor de opstartperiode een zgn. garantiesubsidie toe, die eventuele verliezen gedeeltelijk dekt.

De Vertalersvakschool ontvangt dus relatief weinig subsidie van overheidswege en bewijst daarmee dat cultureel ondernemerschap wel degelijk goede resultaten kan geven. De school hecht zeer aan deze onafhankelijke status.

Organisatie

De Vertalersvakschool Amsterdam wordt beheerd door de Stichting Vertalersvakschool. Het bestuur van die stichting bestuurt in principe op afstand. Het bestuur wordt in 2019 gevormd door vertalers Molly van Gelder, Barbara de Lange, Aai Prins en Peter Bergsma. De voorzitter van de alumnivereniging bezet een kwaliteitszetel in het bestuur en hetzelfde geldt voor een vertegenwoordiger van LIRA. Deze kwaliteitszetels worden in 2019 bezet door, respectievelijk, vertalers Marianne van Reenen en Manon Smits. De komende jaren zal het bestuur nog worden aangevuld met een Vlaams bestuurslid.

De leiding van de vestiging in Antwerpen bestaat uit twee personen, Nathalie Tabury en Fedde van Santen. De afbakening van taken is niet heel strikt. Beiden werken op freelancebasis voor de school, in totaal voor ongeveer 25 uur per week.

De docenten zijn zonder uitzondering literair vertalers. Zij worden als freelancers ingehuurd voor een aantal workshops, in het algemeen voor een trimester, dat bestaat uit acht avonden. Ruime vertaalervaring is een vereiste. Een *track record* van zeker tien vertaalde romans moet worden overgelegd.

De docenten brengen een unieke expertise in en ontvangen daarvoor een gepaste vergoeding. De huidige vergoeding bedraagt 310,- euro per lesavond. De vergoeding omvat ook de correctie van door de studenten gemaakt opdrachten, het schrijven van individuele beoordelingen na het trimester en het bijwonen van docentenvergaderingen.

Kwaliteitszorg

De Vertalersvakschool is een onbekostigde instelling, die voor het voortbestaan afhankelijk is van de instroom van nieuwe studenten. Die instroom leunt zwaar op mond tot mond-reclame. De school stelt daarom alles in het werk om de studenten kwaliteit te bieden.

De geringe omvang van de Vertalersvakschool heeft voordelen. Docenten en leiding zien elkaar wekelijks, de docenten kennen elkaar goed als vertaalcollega's en daardoor zijn de lijnen kort. Aangezien de docenten freelancers zijn, streven we ernaar efficiënt informatie uit te wisselen.

De leeromgeving (Toledo) staat in de school centraal. Studenten en docenten vinden er alle praktische informatie over de opleiding (studiegids, roosters en dergelijke) en elke student heeft een eigen persoonlijke pagina. Studenten vormen met de docenten virtuele groepen, waarin de opdrachten worden uitgewisseld. Het systeem dient ook als online archief, waarin alle gegevens en het werk van de studenten wordt bewaard.

Studenten hebben voortdurend inzicht in hun studievoortgang door een systeem van beoordelingen. De wekelijkse opdrachten worden door de docent voorzien van geschreven feedback (*continuous assessment*). Na elk trimester beoordeelt de docent de prestaties van de student in een formele beoordeling. In de loop van het jaar wordt met iedere student een persoonlijk voortgangsgesprek gevoerd. Alle geschreven beoordelingen vinden plaats met gebruik van een formulier.

Na het eerste studiejaar stelt de taalsectie in een apart overleg een eindbeoordeling op, die wordt voorgelegd aan de examencommissie. De examencommissie bestaat uit drie docenten van verschillende taalsecties, aangevuld met vertegenwoordigers van de leiding en van het bestuur. De examencommissie beslist of de student voldoende progressie heeft geboekt om door te stromen naar het tweede jaar.

Aan het einde van het tweede jaar wordt via dezelfde procedure als in het eerste jaar bepaald of de student klaar is voor de eindvertaling. Als dat het geval is, maakt de student in de zomer de eindvertaling, die door twee externe docenten anoniem wordt beoordeeld. De beoordelingen worden voorgelegd aan de examencommissie, die bepaalt of de student is geslaagd.

In de loop van het jaar zijn er taalsectievergaderingen, waarin de overdracht na elk trimester wordt besproken. Jaarlijks is er voor aanvang van het studiejaar een algemene docentenvergadering. In de loop van het derde trimester is er de jaarlijkse themadag voor

docenten, waarin vakdidactische onderwerpen worden belicht door interne en externe deskundigen.

Het bestuur bespreekt eens per trimester de gang van zaken met de leiding en evalueert het gevoerde beleid.

De school werkt samen met een aantal externe instanties, zoals het Expertisecentrum Literair Vertalen. Deze samenwerking uit zich in regelmatig overleg en in uitwisseling van kennis. Het Expertisecentrum maakt regelmatig gebruik van docenten van de Vertalersvakschool voor het verzorgen van de intensieve cursussen. Ook bestaan er collegiale banden met andere opleidingen als de Katholieke Universiteit Leuven en de Universiteit van Antwerpen. In 2018 is in samenwerking met de Vlaamse Auteursvereniging een succesvol en drukbezocht symposium georganiseerd.

De contacten met de beroepsgroep zijn uiteraard frequent en intensief, aangezien alle docenten actief zijn als literair vertaler. Hetzelfde geldt voor de contacten met het Vlaams Fonds voor de Letteren, waarmee zeer regelmatig overleg wordt gevoerd.

Huisvesting

De Vertalersvakschool Antwerpen geeft les in het gebouw van het Vlaams Fonds voor de Letteren aan de Generaal van Merlenstraat 30 te Antwerpen. Het bureau van de school is gevestigd aan het Sarphatipark 129 huis, Amsterdam, waar een kantoor wordt gedeeld met een drietal literair vertalers.

Beleidsvoornemens 2019-2023

Algemeen

Het te voeren beleid zal zich richten op

- werving studenten
- kwaliteit voor kwantiteit
- inrichting curriculum
- samenwerking Vlaamse en Nederlandse studenten
- aanbod digitale cursussen en *blended learning*
- brug tussen opleiding en beroepspraktijk

De school en de opleiding

1. Een tweejarige opleiding Duits, Frans en Engels
2. Er wordt onderzocht of de opleiding kan worden afgesloten met een periode individuele begeleiding, als alternatief voor een derde jaar
3. Korte cursussen Spaans en Italiaans
4. De leeromgeving moet worden ingericht op het bestaan van twee studentenstromen
5. De leeromgeving heeft een update nodig, met een andere landingspagina en een andere routering.
6. Er komt voor elke student een digitale portfolio.
7. Introductie vertaaltools voor literair vertalers
8. De component Noord-Nederlands moet worden versterkt
9. Collectieve vertalingen met de studenten van de vestiging in Amsterdam

De docenten

1. Het docentencorps moet worden uitgebreid.
2. Er komt sectieoverleg tussen de docenten van dezelfde taal.

3. Een jaarlijkse vergadering van alle docenten in Antwerpen
4. Antwerpse docenten wonen de algemene docentenvergadering en de docentendagen in Amsterdam bij.

Uitbreiding activiteiten

1. Schrijftraining voor studenten en alumni.
2. De online opstapcursus moet gaan voorzien in de opleidingsbehoefte van belangstellenden die niet in de gelegenheid zijn wekelijks naar Antwerpen te komen.
3. Een jaarlijks mini-symposium in Antwerpen.
4. Verdere samenwerking met de Vlaamse literaire wereld.
5. Intensiveren contacten met Vlaamse opleidingen

Beleidsagenda 2019-2023

2019-2020

Opleiding	Docenten	Activiteiten
Update leeromgeving	Docentencorps verbreden	Tweejarige opleiding Duits, Engels en/of Frans
Invoeren portfolio's	Sectieoverleg	Opstapcursus
	Jaarlijkse Docentenvergadering	Minisymposium in Antwerpen

2020-2021

Opleiding	Docenten	Activiteiten
Verder versterken component Noord-Nederlands	Deelname aan docentendagen	Cursus Spaans of Italiaans
Collectieve vertalingen	Alumni inzetten als docent	Minisymposium in Antwerpen
Vlaams bestuurslid werven		

2021-2022

Opleiding	Docenten	Activiteiten
Vertaaltools	Workshops beoordelen	Bijscholing voor gevestigde vertalers
Cursus uitgeven voor tweedejaars	Onderzoek Vertaaltools	Cursus Spaans of Italiaans
Schrijftraining		Minisymposium in Antwerpen

2022-2023

Opleiding	Docenten	Activiteiten
Beleid evalueren, overleg fonds en andere partners over toekomstvisie, nieuw beleid formuleren		